

Βασικές αρχές για τη διαμόρφωση και  
κρίση των Δικαστηρίων

# Αδικοπραξία

- Ως αδικοπραξία ή άδική πράξη, χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε ανθρώπινη συμπεριφορά σε βάρος άλλου προσώπου, που αντίκειται στο υφιστάμενο δίκαιο του τόπου (χώρας) που αυτή εκδηλώθηκε ή εκδηλώνεται.
- Κάθε φορά που η άδικη πράξη οφείλεται σε υπαιτιότητα (δόλο ή αμέλεια) του προσώπου, δηλαδή γίνεται καταλογιστή, τότε γίνεται λόγος περί αδικήματος. Ορισμένες άδικες πράξεις, όπως η βιαιοπραγία και η επίθεση, μπορεί να οδηγήσουν σε αστική αγωγή και ποινική δίωξη σε χώρες όπου το αστικό και το ποινικό νομικό σύστημα λειτουργούν ξεχωριστά.

# Υπευθυνότητα σε θέματα τήρησης Υ&Α

- Βασικός υπεύθυνος θεωρείται αυτός που είναι επιφορτισμένος με την αρμοδιότητα
  - της διεύθυνσης και της επίβλεψης του έργου
  - της επίβλεψης της εφαρμογής της μελέτης του έργου, και ακτά συνεπεία λόγω αυτής της αρμοδιότητας ενέχεται στην τήρηση των μέτρων ασφαλείας

Η υποχρέωση ως προς τη λήψη και τήρηση των μέτρων ασφαλείας, βαρύνει το πρόσωπο που αναλαμβάνει την εκτέλεση ολόκληρου του έργου, ως εργολάβος. (181/2016 ΑΠ).

Ο κύριος του έργου, ως εργοδότης δεν υπέχει ευθύνη, εκτός εάν επιφύλαξε για τον εαυτό του, τη διεύθυνση και την επίβλεψη του έργου και, μάλιστα, το δικαίωμα παροχής οδηγιών προς τον εργολάβο, οπότε αυτός θεωρείται ότι βρίσκεται προς τον εργοδότη σε σχέση προστήσεως, επί της οποίας θεμελιώνεται η εις ολόκληρο ευθύνη του τελευταίου. (181/2016 ΑΠ).

# Η έννοια της παράλειψης και της αμέλειας

- Η παράλειψη ως έννοια υπάρχει σε κάθε είδος αμέλειας, εφόσον το ένα σκέλος της ευθύνης συνίσταται στην μη καταβολή της προσοχής, δηλαδή σε παράλειψη. (1079/2015 ΑΠ).
- κατηγορίες αποδόθηκαν στους κατηγορούμενους με το σκεπτικό ότι η αμέλεια προέκυψε από έλλειψη της προσοχής που αυτοί όφειλαν από τις περιστάσεις και μπορούσαν να καταβάλουν με βάση τις προσωπικές τους ιδιότητες, γνώσεις και εμπειρία, αν και είχαν ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να λάβουν τα προβλεπόμενα μέτρα ασφάλειας για αποτροπή εργατικών ατυχημάτων

# Αμέλεια και Ποινές

- Η αμέλεια συνίσταται στη μη καταβολή της δέουσας προσοχής και επιμέλειας, που κάθε συνετός άνθρωπος, κατά κρίση αντικειμενική, όφειλε και μπορούσε, κάτω από τις συγκεκριμένες περιστάσεις να καταβάλει. (876/2014 ΑΠ).
- Κατά τη διάταξη του άρθρου 302 παρ. 1 ΠΚ *«όποιος επιφέρει από αμέλεια το θάνατο άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών»*.
- Κατά δε τη διάταξη του άρθρου 28 ΠΚ *«από αμέλεια πράττει όποιος, από έλλειψη προσοχής, την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει, είτε δεν προέβλεψε το αξιόποينو αποτέλεσμα, που προκάλεσε η πράξη του, είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επερχόταν»*.

# Ως προς την τήρηση των όρων ασφαλείας

- πρέπει να τεκμηριωθεί ότι η αμέλεια του εργοδότη **συντελεί στην επέλευση του ατυχήματος**, με την έννοια του άρ. 914 του ΑΚ, δηλαδή **αρκεί να συντρέχει οποιαδήποτε αμέλεια** και όχι μόνο η ειδική αμέλεια.
- Τέτοιο πταίσμα θεμελιώνεται και από την μη τήρηση των διατάξεων του άρ. 662 ΑΚ, καθώς από τη μη τήρηση των γενικών διατάξεων του ν. 1568/1985 και του αρ. 7 παρ. 1, 5 και 6 του π.δ. 17/1996. (330/2017 ΑΠ).

Θεμελίωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια

# Η αμέλεια στον ΠΚ

- Όποιος επιφέρει από αμέλεια το θάνατο άλλου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών" (άρ. 302 παρ.1 ΠΚ)
- «Από αμέλεια πράττει όποιος από έλλειψη της προσοχής, την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει, είτε δεν προέβλεψε το αξιόποινο αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστεψε όμως ότι δεν θα επερχόταν". (άρ. 28 παρ.1 ΠΚ)
- ο νόμος για την ύπαρξη αξιόποινης πράξης απαιτεί να έχει επέλθει ορισμένο αποτέλεσμα, (άρ. 15 παρ.1 ΠΚ)

Όταν όμως, η αμέλεια δεν συνίσταται σε ορισμένη παράλειψη, αλλά σε σύνολο συμπεριφοράς που προηγήθηκε του αποτελέσματος, τότε για τη θεμελίωση της ανθρωποκτονίας από αμέλεια, ως εγκλήματος που τελείται με παράλειψη, απαιτείται και η συνδρομή και των όρων του άρ. 15 του ΠΚ,

➤ τιμωρείται όπως η πρόκλησή του με ενέργεια, **αν ο υπαίτιος της παράλειψης είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να παρεμποδίσει την επέλευση του αποτελέσματος.** (4077/2017 ΑΠ(ΠΟΙΝ), 1079/2015 ΑΠ, 21/2017 ΑΠ).



Συνεπώς, για τη θεμελίωση του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας από αμέλεια απαιτείται :

- α) να μην καταβλήθηκε από το δράστη η επιβαλλόμενη κατ' αντικειμενική κρίση προσοχή, την οποία κάθε μετρίως συνετός και ευσυνείδητος άνθρωπος οφείλει να καταβάλλει υπό τις ίδιες πραγματικές περιστάσεις, με βάση τους νομικούς κανόνες, τις συνήθειες που επικρατούν στις συναλλαγές και την κοινή, κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων, πείρα και λογική,
- β) να μπορούσε ο δράστης, σύμφωνα με τις προσωπικές του περιστάσεις, ιδιότητες, γνώσεις και ικανότητες και ιδίως εξαιτίας της υπηρεσίας ή του επαγγέλματός του, να προβλέψει και αποφύγει το αξιόποιο αποτέλεσμα που προκάλεσε η πράξη του, το οποίο από έλλειψη της προαναφερόμενης προσοχής είτε δεν προέβλεψε, είτε το προέβλεψε ως δυνατό, πίστευε όμως ότι δεν θα επερχόταν και
- γ) να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της ενέργειας ή παράλειψης του δράστη και του αποτελέσματος που επήλθε. (21/2017 ΑΠ (ΠΟΙΝ))

# Αιτιώδης συνάφεια

- Αιτιώδης συνάφεια υπάρχει, όταν η πράξη ή η παράλειψη του ευθυνόμενου προσώπου ήταν, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, ικανή και μπορούσε αντικειμενικά να επιφέρει, κατά τη συνηθισμένη και κανονική πορεία των πραγμάτων, το επιζήμιο αποτέλεσμα.

# Παράλληλα ο Νομοθέτης επεκτείνει το σκεπτικό

- για την στοιχειοθέτηση της έννοιας της συνυπευθυνότητας όλων των εμπλεκομένων στην διαδικασία κατασκευής Έργων (Μελετητές, Επιβλέποντες, Ανάδοχοι Κατασκευής) κάνοντας την θεώρηση ότι αν **το έγκλημα της ανθρωποκτονίας από αμέλεια είναι απότοκο της αμέλειας πολλών**,
  - το κάθε πρόσωπο υπέχει ευθύνη αυτοτελώς και χωριστά από τα άλλα κατά το λόγο της αμελείας του που αποδείχθηκε και εφόσον το αποτέλεσμα που επήλθε **τελεί σε αιτιώδη συνάφεια με αυτήν** (ΑΠ 535/2013, ΟΛΑΠ 4/2010)

# Τεκμηρίωση δικαιώματος απαίτησης χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη

Για να δικαιούται ο παθών σε εργατικό ατύχημα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή, σε περίπτωση θανάτου του, οι συγγενείς του χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης,

- αρκεί να συντέλεσε στην επέλευση του ατυχήματος πταίσμα του εργοδότη ή των προσηθέντων από αυτόν, με την έννοια του άρθρου 914 του ΑΚ, δηλαδή της υπαίτιας ζημιογόνου πράξης ή παράλειψης (ΑΠ 80/2016, ΑΠ 1256/2014, ΑΠ 1383/2015), επομένως,
- **αρκεί να συντρέχει οποιαδήποτε αμέλεια αυτών** και όχι μόνο η ειδική αμέλεια ως προς την τήρηση των όρων ασφαλείας του άρθρου 16παρ. 1 του ΚΝ 551/1915 (ΑΠ 518/2017, ΑΠ 80/2016, ό.π., ΑΠ 561/2015).

# Πταίσμα του εργοδότη ή των προστηθέντων από αυτόν μπορεί να θεμελιωθεί και

- στο ότι δεν τηρήθηκαν απ' αυτούς οι διατάξεις νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών, που επιβάλλουν τους όρους ασφαλείας για τη διαφύλαξη της υγείας, της σωματικής ακεραιότητας και της ζωής των εργαζομένων, σύμφωνα με το άρθρο 662 του ΑΚ (ΑΠ 80/2016 ό.π., ΑΠ 757/2015).

Τέτοιες διατάξεις είναι και αυτές

- του ΠΔ 778/1980» περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών» από τους κατά νόμο υπεύθυνους του έργου» και
- του Ν 1073/1981 «περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεσιν εργασιών εις εργοτάξια οικοδομών και πάσης φύσεως έργων αρμοδιότητος Πολιτικού Μηχανικού» (ΑΠ 1256/2014, ΑΠ 212/2014).

- Επιπρόσθετα, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 681,688-698 ΑΚ προκύπτει ότι
- ο εργολάβος, ως μη ευρισκόμενος σε σχέση εξαρτήσεως, δεν θεωρείται προσηθείς του εργοδότη και επομένως δεν ευθύνεται κατά κανόνα για τα πταίσματα του εργολάβου κατά την εκτέλεση του έργου,
- εκτός αν ο εργοδότης έχει διαφυλάξει για τον εαυτό του, ρητά ή σιωπηρά τη διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου με την παροχή δεσμευτικών για τον εργολάβο εντολών και οδηγιών, οπότε ο εργολάβος ως υπακούων στις οδηγίες του θεωρείται προσηθείς του εργοδότη (ΑΠ 181/2016, ΑΠ 182/2015, ΑΠ 797/2014),
  - τέτοιος δε (πλασματικός εργοδότης), επί οικοδομικών εργασιών, θεωρείται και ο κύριος του έργου (ΑΠ 181/2016, ΑΠ 181/2015, ό.π., ΑΠ 1256/2014), που δεν έχει συνάψει εργασιακή σύμβαση με τους εργαζόμενους.

Κρίση περί στοιχειοθέτησης ευθύνης εργολάβου

## Ο εργολάβος κατασκευής ολόκληρου του έργου (21/2017 ΑΠ) :

- δεν είχε θεωρήσει το ΗΜΑ του εργοταξίου, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 3 παρ. 14 του Π.Δ. 305/96 και του άρθρου 8 του ν. 1396/1983.
- δεν είχε ορίσει συντονιστή ασφαλείας κατά την εκτέλεση του έργου, κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 3 & 2, 2 παρ. 9 του Π.Δ. 305/96 και 7 παρ. 9 του Π.Δ. 17/96 και
- δεν είχε κοινοποιήσει στο Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας εκ των προτέρων γνωστοποίηση έναρξης των εργασιών.
- δεν τηρήθηκαν όσα ορίζονται στα άρθρα 5 και 7 παρ. 2 του ν. 1396/1983 "υποχρεώσεις λήψης και τήρησης των μέτρων ασφαλείας στις οικοδομές κλπ ιδιωτικά τεχνικά έργα" καθώς και στα άρθρα 78 εδ α' και 79 του Π.Δ. 1073/1981 "περί μέτρων ασφαλείας κατά την εκτέλεση εργασιών σε εργοτάξια οικοδομών και κάθε φύσεως έργων αρμοδιότητας πολιτικού μηχανικού".
- σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 1396/1983, ο εργολάβος και ο υπεργολάβος τμήματος του έργου είναι συνυπεύθυνοι και υποχρεούνται να λαμβάνουν και να τηρούν όλα τα μέτρα ασφαλείας, που αφορούν στο τμήμα του έργου που ανέλαβαν, ανεξάρτητα αν αυτό εκτελείται ολόκληρο ή κατά τμήματα με υπεργολάβους.
- στο άρθρο 7 παρ. 2 του Ν. 1396/1983, προβλέπονται οι υποχρεώσεις του επιβλέποντος μηχανικού, μεταξύ των οποίων είναι και η υποχρέωση να δίνει οδηγίες για τη λήψη μέτρων ασφαλείας από κινδύνους που προέρχονται από εναέριους ή υπόγειους αγωγούς της Δ.Ε.Η. καθώς και να επιβλέπει την τήρηση τους.



Εργατικό ατύχημα και Σύμβαση  
υπεργολαβίας

# Νομολογιακή προσέγγιση

## 179/2021 ΕΦ ΠΑΤΡ (ΜΟΝ)

Οι όροι, που περιελήφθησαν στις συμβάσεις υπεργολαβίας, οι οποίοι κάνουν λόγο, **περί αποκλειστικής ανάληψης ευθύνης της υπεργολάβου**, για την ασφάλεια του προσωπικού, ρυθμίζουν τις, μεταξύ των συμβαλλομένων σχέσεις για την περίπτωση αναγωγής και

- δεν ισχύουν,
- ούτε απαλλάσσουν τη δεύτερη και τρίτη εναγόμενη από την ευθύνη τους, έναντι του εκάστοτε παθόντος - απασχολούμενου στο έργο,
- πολύ περισσότερο στην ένδικη περίπτωση, όπου η ανάδοχος και η εργολάβος είχαν επιφυλάξει για τον εαυτό τους την διεύθυνση και την επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου και του τμήματος αυτού αντίστοιχα.

## 88/2020 ΕΦ ΘΕΣΣΑΛ (ΜΟΝ)

- ο εργολάβος είναι σε κάθε περίπτωση συνυπεύθυνος με τον υπεργολάβο, ανεξάρτητα από τυχόν αντίθετη συμφωνία τους.
- Τραυματισμός εργαζομένων από πτώση, οφειλόμενη στη μη τήρηση των απαιτούμενων προστατευτικών μέτρων εκ μέρους του υπεργολάβου
- Ομοίως 306/2018 ΕΦ ΠΑΤΡ (ΜΟΝ) , 1266/2014 ΑΠ , 1421/2008 ΑΠ κ.ά.

Στοιχειοθέτηση ευθύνης εργολάβου και  
Επιβλέποντος μηχανικού

# Στοιχειοθέτηση ευθύνης εργολάβου και Επιβλέποντος μηχανικού (517/2017 ΑΠ)

- δεν άσκησαν εποπτεία και έλεγχο στα μαδέρια που χρησιμοποιούνταν με συνέπεια να χρησιμοποιηθεί από τον ενάγοντα ως δάπεδο εργασίας μαδέρι, που παρόλο είχε το προβλεπόμενο πάχος, ήταν καταπονημένο και φθαρμένο, το οποίο υπό το φορτίο του βάρους του παθόντα εθραύσθη με αποτέλεσμα τη πτώση του ενάγοντος
- με συνέπεια τον Τραυματισμό εργαζομένου κατά την εκτέλεση εργασιών εγκατάστασης ξυλοτύπου, λόγω του ότι πάτησε σε δάπεδο εργασίας, που αποτελείτο από μαδέρι "βουβό" που έσπασε, με συνέπεια τη πτώση του από ύψος 3,5 μέτρων),

# Στοιχειοθέτηση ευθύνης Μελετητών

Κατάρρευση λιθοδομής όπου επήλθε θάνατος εργαζομένων κατά την εκτέλεση έργου αποκατάστασης καταστήματος

Το Τριμελές Εφετείο κήρυξε ένοχο τον Μελετητή (μαζί με τον Εργολάβο του έργου και τον Επιβλέποντα μηχανικό) για **ανθρωποκτονία από αμέλεια κατά συρροή**

Ως πολιτικός μηχανικός - Μελετητής, που συνέταξε-εκπόνησε τη στατική μελέτη εφαρμογής του έργου "Αποκατάσταση του καταστήματος " από μη συνειδητή αμέλειά του, δηλαδή από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε κατά τις περιστάσεις και μπορούσε να καταβάλει με βάση τις προσωπικές του ιδιότητες, γνώσεις εμπειρία και ικανότητες,

- παρέλειψε να ενεργήσει οφειλόμενες ενέργειες που προβλέπονταν από τους κοινώς αναγνωρισμένους τεχνικούς κανόνες, **ενέργειες τις οποίες είχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση να κάνει ως μέτρα ασφαλείας προς αποτροπή εργατικών ατυχημάτων και για την ασφάλεια όλων όσοι έχουν σχέση με την εκτέλεση του έργου,**
- επέφερε το θάνατο των εργαζομένων.

# Ελλιπής στατική Μελέτη εφαρμογής

- ο συντάκτης της στατικής μελέτης χωρίς να προβλέψει αν και μπορούσε να το προβλέψει το ανωτέρω αξιόποιο αποτέλεσμα που προκάλεσαν οι παραλείψεις του.
- εφόσον μπορούσε να προβλέψει ότι ήταν δυνατόν σε συνδυασμό μεταξύ τους να μειώσουν σημαντική τη φέρουσα ικανότητα των λιθοδομών και να προκαλέσουν την κατάρρευση του κτιρίου

# Οι ανωτέρω αμέλειες συνίστανται στο ότι :

Δεν έλαβε υπόψη του επαρκώς την επικινδυνότητα του υφισταμένου παλαιού λιθόκτιστου κτιρίου, που χρονολογείτο προ του 1900, από απόψεως στατικής και έτσι

- ✓ δεν πρόβλεψε και δεν περιέλαβε στη μελέτη του πρόβλεψη ισχυρής αντιστήριξης των λιθοδομών του κτιρίου κατά τις εργασίες αποκατάστασής του, η δε προβλεπόμενη διατήρηση ορισμένων ξύλινων δοκίδων προς συγκράτηση των τοίχων μεταξύ τους δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ως ισχυρή αντιστήριξη των τοίχων, λόγω της κατάστασης στην οποία βρίσκονταν αυτή,
- ✓ της προοπτικής αφαίρεσης όλων των εσωτερικών ξύλινων μερών που λειτουργούσαν και ως στηρίγματα και τέλος του γεγονότος ότι οι λιθοδομές του κτιρίου είχαν μικρό πάχος περίπου 50 εκατοστών και μεγάλο ύψος περίπου 11,5 μέτρων, πλέον τούτων
- ✓ δεν συμπεριέλαβε στη στατική του μελέτη πρόβλεψη αφενός ότι η διάνοιξη τόσο των οριζοντίων, που θα είχαν βάθος περίπου όσο το μισό πάχος του φέροντος τοίχου, όσο και των κατακόρυφων αυλακών (φωλέων), θα πρέπει να γίνει τμηματικά και με προσοχή κλπ.



Ποσοστό συνυπατιότητας των εργαζομένων

# Συμβολή και των ιδίων στην πρόκληση του ατυχήματος

λόγω της απόδειξης συνδρομής όλων των απαραίτητων εκείνων - για την διαμόρφωση και τη λήψη Απόφασης από αυτά - των τεκμηρίων

- ✓ της γνώσης απ' αυτούς των κινδύνων που εγκυμονούσας κατά την εκτέλεση της εργασίας τους και την αμέλειά τους προς αποφυγή των εν λόγω κινδύνων
- ✓ της μή λήψης του απαραίτητου εξοπλισμού και μέτρων ατομικής προστασίας (Μ.Α.Π.) από τους ιδίους, η μη χρησιμοποίηση των οποίων συνετέλεσαν στον τραυματισμό τους και συνετέλεσαν στο ατύχημα **(181/2016 ΑΠ)**
- ✓ ενώ γνώριζε την επικινδυνότητα της οικοδομής δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα και προσήλθε να εργαστεί με εξοπλισμό που επτέινε την επικινδυνότητα ήτοι χωρίς κράνος με αποτέλεσμα να υποστεί κακώσεις και με παντόφλες θαλάσσης που λόγω της ολισθηρότητάς τους συνετέλεσαν στην πτώση του (Θάνατος ελαιοχρωματιστή)
- ✓ **21/2015 ΕΦ ΠΕΙΡ (ΜΟΝ)**

# Ομοίως

- ✓ Συντρέχον πταίσμα του εκλιπόντος σε ποσοστό 30% - Θανάσιμος τραυματισμός (21/2015 ΕΦ ΔΩΔ (ΜΟΝ))
- ✓ Συνυπαιτιότητα του παθόντος κατά 30% - Σοβαρός τραυματισμός εργάτη λόγω πτώσης του από ύψος («άρχισε να εκτελεί την ανατεθείσα σ' αυτόν εργασία χωρίς προηγουμένως να ελέγξει τη λήψη των απαιτούμενων προστατευτικών μέτρων») (212/2014 ΑΠ)
- ✓ Συνυπαιτιότητα του ενάγοντα κατά 30% - τραυματισμός εργάτη εξαιτίας πτώσης (που κατέστη ανάπηρος) («ο οποίος λόγω της εμπειρίας του γνώριζε ότι απαιτούνταν τα υποδειχθέντα μέτρα αλλά συμφώνησε με τον εργολάβο και σε κάθε περίπτωση δεν επέμεινε στην τήρησή τους») (745/2014 ΕΦ ΠΕΙΡ)
- ✓ ο ενάγων Τεχνίτης κρίθηκε υπαίτιος του ατυχήματος κατά ποσοστό 70%
  - Κρίθηκε ότι ο ενάγων αφαίρεσε το κιγκλίδωμα από το μπαλκόνι
  - Η ενέργεια αυτή δεν είχε επιτραπεί από την εργολάβο και τον νόμιμο εκπρόσωπό της και είχε διαφύγει της προσοχής τους
  - 1266/2014 ΑΠ